

ходять за пацієнтом», автономізація постачальників медичної допомоги, запровадження системи e-Health, програма «Доступні ліки», прозора та ефективна закупівля ліків, створення нових можливостей для здійснення місцевою владою повноважень у сфері охорони здоров'я.

Етапи впровадження реформи:

Етап 1. Ухвалення законодавчих основ та консультації з громадськістю – 2017 рік.

Етап 2. Впровадження реформи – 2018–2019 рік.

Висновки. Здоров'я людей є одним із найважливіших показників успішності розвитку суспільства. Проблема здоров'я в широкому його розумінні як в особистому, так і в суспільному вимірі набула в наш час загальнопланетарного значення і розглядається як така, що становить небезпеку подальшому розвитку людства.

В умовах формування правової соціальної держави реалізація політики, що спрямована на охорону здоров'я населення і реформування системи охорони здоров'я, можлива лише шляхом прийняття належної нормативно-правової бази. Без відповідного правового забезпечення, без розробки фундаментальних законів, що визначають принципи діяльності національної системи охорони здоров'я, будь-яка реформа залишиться лише благим наміром.

Саме правові механізми реалізації державної політики реформування системи охорони здоров'я сьогодні можуть стати визначальними чинниками подальшого перебігу процесів реформування медичної галузі і в перспективі – основою функціонування системи охорони здоров'я в Україні як європейській соціальній правовій державі.

Список використаних джерел

1. Права людини в сфері охорони здоров'я: практ. посібник / За наук. ред. І. Сенюти. – Львів: Вид-во ЛОБФ «Медицина і право», 2012.
2. [www.http://pidruchniki.com/89615/meditsina/ponyattya_zdorovya_hvorobu](http://pidruchniki.com/89615/meditsina/ponyattya_zdorovya_hvorobu)
3. Апанасенко Г. Л. Избранные статьи о здоровье / Г. Л. Апанасенко. – К.: Здоров'я, 2005. – 48 с. 4. Марків О. Т. Здоров'я людини як фундаментальна цінність культури / О. Т. Марків // Гілея. Філософські науки. – 2009. – Вип. 27. – С. 176–182.
5. Гончаренко М. С. Валеологічні аспекти формування здоров'я у сучасному освітньому процесі / М. С. Гончаренко, В. С. Новикова // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2006. – № 12. – С. 39–43.
6. Федько О. А. Багатоаспектність поняття «здоров'я» у сучасній науковій думці / О. А. Федько // <http://www.dy.nayka.com.ua>
7. Булич Е. Г. Валеологія. Теоретичні основи валеології: [навчальний посібник] / Е. Г. Булич, І. В. Муравов. – К.: ІЗМН, 1997. – 224 с.
8. [www.https://uk.wikipedia.org/wiki/cite_note-1](https://uk.wikipedia.org/wiki/cite_note-1)
9. <https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/reformi/reforma-sistemi-ohoroni-zdorovya>

References

1. Prava ljudyny v sferi ohorony zdorov'ja: prakt. posibnyk / Za nauk. red. I. Senjuty. – L'viv: Vyd-vo LOBF «Medycyna i pravo», 2012.
2. [www.http://pidruchniki.com/89615/meditsina/ponyattya_zdorovya_hvorobu](http://pidruchniki.com/89615/meditsina/ponyattya_zdorovya_hvorobu)
3. Apanasenko G. L. Izbrannye stat'i o zdorov'e / G. L. Apanasenko. – K.: Zdorov'ja, 2005. – 48 s.
4. Markiv O. T. Zdorov'ja ljudyny jak fundamental'na cinnist' kul'tury / O. T. Markiv // Gileja. Filosoфski nauky. – 2009. – Vyp. 27. – S. 176–182.
5. Goncharenko M. S. Valeologichni aspekty formuvannja zdorov'ja u suchasnomu osvittjans'komu procesi / M. S. Goncharenko, V. Je. Novykova // Pedagogika, psihologija ta medyko-biologichni problemy fizychnogo vyhovannja i sportu. – 2006. – № 12. – S. 39–43.

6. Fed'ko O. A. Bagatoaspektnist' ponjattja «zdorov'ja» u suchasnij naukovij dumci / O. A. Fed'ko // <http://www.dy.nayka.com.ua>

7. Bulych E. G. Valeologija. Teoretychni osnovy valeologii: [navchal'nyj posibnyk] / E. G. Bulych, I. V. Muravov. – K.: IZMN, 1997. – 224 s.

8. [www.https://uk.wikipedia.org/wiki/cite_note-1](https://uk.wikipedia.org/wiki/cite_note-1)

9. <https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/reformi/reforma-sistemi-ohoroni-zdorovya>

Bilanov O. S., PhD student of H. S. Skovoroda National Pedagogical University of Kharkiv (Ukraine, Kharkiv), oleg27bilanov@gmail.com

National legislation and perception of health and disease

The article analyzes the phenomena of health and disease. The normative and legal provision of human rights in the field of medical profession has been considered.

The article is aimed at theoretical analysis of the essence of the concepts of health and disease, research of the modern legislative framework that regulates the activity of national healthcare system of Ukraine.

The major conclusions: human health is the most important factor in socio-cultural development and at the same time, it depends on the social conditions in which its generic nature is objectified. Without health, it is impossible to feel the fullness of human life, to achieve the optimal satisfaction of psycho-physiological and economic needs. Health is a rather complicated subject for scientific analysis.

In conditions of developing a law-governed social state, the implementation of the state policy aimed at protecting health of the population and reforming the health care system is possible only through the adoption of an appropriate legal and regulatory framework.

Keyword: Health, disease, healthcare, national legislation, medicine, medical law.

* * *

УДК 323.2

Буря К. М.,
аспірант кафедри політології, Дніпровський
національний університет ім. Олеса Гончара
(Україна, Дніпро), rfnthbyf1702@meta.ua

Локальна демократія в сучасній Україні: передумови побудови національної моделі

Розглядаються особливості побудови національної моделі локальної демократії в Україні. Вивчаються перешкоди на шляху інституалізації громадського врядування у місцевих спільнотах, досліджуються нормативно-правова база локальної демократії та її відповідність для українських реалій. Розкриваються ознаки інерції пострадянського соціуму, який не є пристосованим до вільного волевиявлення на локальному рівні. Встановлюються елементи формальних і неформальних правил гри в рамках локальної політики, які дозволяють політичним суб'єктам вільно та неупереджено реалізовувати власні інтереси. Вивчаються вимоги до спроможності національних інститутів локальної демократії, з'ясовуються параметри реалізації прав і свобод людини в контексті локальної демократії. Досліджуються способи формування публічної влади як чинника розбудови демократичних практик на мікрорівні.

Ключові слова: локальна демократія, політична трансформація, громадянське суспільство, інститути представництва, плебісцитарна демократія.

У контексті політичних трансформацій в українській державі, розбудова локальної демократії посідає важливе місце з огляду на її значення для системних першооснов демократичної політичної системи. Ними є: розбудова громадянського суспільства, якомога широкое залучення громадян до політичної участі, формування громадянської політичної культури тощо. Від дієвості та ефективності національної моделі локальної демократії залежить успіх реформ в Україні та їх повноцінне функціонування у європейській спільноті. Країни Центральної та Східної Європи, які вже реалізували свої адміністративно-територіальні реформи, спромоглися досягти значних результатів у розбудові локальних демократій за

досить короткий проміжок часу. Локальна демократія змінила політичний зміст місцевого самоврядування, забезпечила формування місцевого порядку денного на основі потреб і вимог локальних спільнот. На основі локальної демократії відбулася інтерналізація демократичних процедур та плебісцитарного волевиявлення у місцевих громадах. Це, в цілому, дозволило швидко подолати залишки посткомуністичної політичної дійсності. Для сучасної України пошук національної моделі локальної демократії актуалізується через процеси децентралізації та необхідність розбудови спроможних та дієздатних громад після подій 2014 року. Локальна демократія здатна пришвидшити не лише політичні, економічні, але й соціокультурні процеси національного державотворення. Локальні спільноти, сформовані на основі адаптивної моделі, здатні вступати у горизонтальну взаємодію з подібними спільнотами та політичними інститутами на міжнародному рівні. Локальна демократія також є базисом формування для внутрішньої спроможності місцевих спільнот, яка зможе адекватно забезпечити представництво інтересів на національному рівні. Зазначене, своєю чергою, зможе забезпечити сталість функціонування інституційних механізмів перехідної демократії.

Стан та перебіг становлення моделі локальної демократії вивчала низка зарубіжних науковців. Зокрема, Д. Бітхем [5] звернувся до теоретичних засад локальної демократії, Дж. Фокс [7] надає увагу політичній участі громадян у локальному урядуванні, М. Кулз та Д. Чіртоака [6] розглядають локальну та регіональну демократію у Швейцарії, С. Паркер [8] долучився до дослідження процесу наділення місцевих громад владними повноваженнями. Попри ці зусилля, наукове обґрунтування розбудови локальної демократії в Україні потребує аналізу з точки зору виявлення специфіки її національної моделі після реформ децентралізації.

Метою статті є встановлення особливостей формування національної моделі локальної демократії в Україні в умовах демократичного транзиту. *Завданням* статті є визначення специфічних рис вітчизняної моделі локальної демократії як політичного проекту.

Зміст національної моделі локальної демократії формується на основі конкретних умов суспільно-політичних трансформацій. В Україні перехід до демократії на загальнодержавному рівні зустрічає перешкоди як інституційного, так і ціннісного характеру. На локальному рівні ситуація ще більш складна, оскільки за радянського періоду практики локальних політичних взаємодій на основі політичного плюралізму були зруйновані повністю. Досі дається в знаки інерція пострадянського соціуму, який не є пристосованим до вільного волевиявлення. Прикметно, що ситуація консервується на перехідному етапі протягом тривалого часу. Зокрема, дані вітчизняних аналітиків фіксують незмінність системних проблем протягом останнього десятиліття. Згідно з моніторингом діяльності місцевого самоврядування, «в Україні, що пройшла через терні радянського режиму, на розвиток громадянського суспільства негативно впливають деякі культурні та суспільні традиції. Продовжуються намагання з боку держави регулювати третій сектор «зверху» поставити його в залежність. Високий рівень бюрократизації, централізації влади, корупції та клановості в державних

структурах, низький рівень відповідальності середнього прошарку чиновників також відіграють негативну роль» [4, с. 8].

Формування національної моделі локальної демократії тісно пов'язане з формуванням автономної локальної політики. Зміст та значення цього поняття передбачає спроможність інститутів до легальної та результативної політичної співпраці. Також локальна політика має втілюватися у формальних і неформальних правилах гри, які дозволяють політичним суб'єктам вільно та неупереджено реалізовувати власні інтереси. Також великого значення набуває здатність громадських структур місцевого рівня діяти самостійно на основі локального порядку денного. Проблемою сучасної України є ангажованість інститутів громадянського суспільства інтересами центрального рівня та афільованість до політичних партій і груп інтересів. Згідно з даними моніторингу діяльності місцевого самоврядування від 2008 року, «у всій своїй сукупності НУО слабко впливають на ухвалення рішень та політичні процеси національного значення. Однією з причин цього є закритість влади та її відмежованість від зовнішніх рекомендацій. Єдине, на що на сьогодні точно можуть впливати громадські організації, – це на створення відповідної громадської думки та спроби змінити ставлення громадськості до негативних соціальних явищ у суспільстві» [4, с. 9]. Спроможність локальних НУО як суб'єктів реалізації ключової функції представництва інтересів різних сегментів локальної спільноти визначається в Україні специфікою нормативно-правових умов. Згідно з даними неурядових організацій, станом на 2017 рік у новостворених об'єднаних територіальних громадах все ще відсутні механізми участі громадян в місцевому самоврядуванні [1].

Творення інклюзивної системи прийняття рішень в Україні дотепер регулюється законодавством середини – кінця 1990-х років. Воно накладає обмеження на коло суб'єктів волевиявлення, агрегування й артикуляції вимог та інтересів. При цьому потреба у залученні громадян до місцевого управління існує, так само і в розвинених демократичних країнах. Як слушно стверджує новозеландський дослідник локальної політики М. Рейд, «якщо <місцева> рада залучає талановитих та ентузіастів місцевих лідерів, то нам потрібно вміти запропонувати їм щось суттєве, тобто можливість реально відрізати свої громади» [12, р. 21].

Додатковими вимогами до національної української моделі локальної демократії є відповідність європейським і світовим стандартам. Значення локальної демократії для країн ЄС значно посилюється з початку – середини 1990-х років – періоду інтенсифікації євроінтеграції на основі Маастріхтських угод. Тому мова йде не лише про політичну спроможність інституцій всередині спільнот, але й про високий рівень їх функціонування, який забезпечуватиме рівноправну горизонтальну співпрацю між громадами. Як вважає О. Бурін, «локальна демократія є підґрунтям для ефективного функціонування демократії на національному рівні. Про це, зокрема, йдеться у преамбулі до «Європейської хартії місцевого самоврядування», де зазначено, що саме місцеве самоврядування закладає підвалини демократичного режиму, найбільш повною мірою дозволяє реалізовувати право громадян на участь в управлінні державними

справами» [3]. Здатність локальної демократії не лише реалізувати волевиявлення громадян місцевої спільноти, але й сприяти підвищенню рівня життя й забезпечення сталого розвитку, визначається рівнем відповідності європейському законодавству.

Реформи децентралізації, які тривають у нашій країні з 2014 року, дають змогу реалізувати інноваційний потенціал, закладений у нормативно-правових актах середини 1990-х років. Якби вони були реалізовані в Україні своєчасно, рівень розвитку локальних спільнот мав би іншу якість. Натомість Україна все ще потребує реалізації реформ, які давно є минулим для низки країн ЦСЄ. Саме ці завдання мають бути закладені до порядку денного розбудови локальної демократії в Україні. О. Бурін зауважує, що «сучасна система міжнародних стандартів локальної демократії складається з наступних політико – правових декларацій:

- Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво територіальних громад або влад 1980 р.

- Європейська хартія місцевого самоврядування 1985 р.

- Європейська хартія регіональних мов або мов меншин 1992 р.

- Європейська конвенція про участь іноземців у суспільному житті на місцевому рівні 1992 р.

- Європейська Декларація міських прав 1992 р.

- Європейська Хартія урбанізму 1993 р.

- Європейської Хартії про участь молоді в муніципальному та регіональному житті, 1994 р.

- Європейська конвенція про регіональне самоврядування 1999 р.

- Європейська конвенція про ландшафти 2000 р.

- Європейська стратегія інновацій та доброго врядування на місцевому рівні 2008 р.» [3]. До цього переліку слід також додати «Акт на підтримку регіонального розвитку» Європейського соціального фонду 2009 року, а також План дій для України Ради Європи на період 2015–2017 рр. та багато інших нормативних документів.

Політичні перетворення на місцевому рівні в Україні у період з початку 2014 року забезпечили формування місцевої політики як реального явища, а не декларації. На цій основі необхідним є стимулювання політичних інститутів місцевого рівня до різноманітних ініціатив, спрямованих на закріплення такої ситуації: ними мають стати підвищення самостійності у формуванні лояльного порядку денного, що дозволить зосередити увагу органів публічного врядування на потребах громади. Також потребує уваги підвищення інституційної спроможності – здатності локальних НУО та інших політичних організацій здійснювати реалізацію вимог та потреб громадян міст та інших населених пунктів. Зазначене, на нашу думку, посилить стійкість моделі. «Сьогодні в Україні склалася ситуація нагальної необхідності створення власної моделі локальної демократії, що викликано, з одного боку, об'єктивними зовнішніми чинниками, які політично мотивують державну владу, з іншого – повним вичерпанням місцевим самоврядуванням своїх внутрішніх ресурсів», – вважає О. Бурін [3].

Компонентами національної моделі локальної демократії в Україні мають стати механізми зв'язку інституційної структури громади з основними

соціально-демографічними групами. Ця ланка є досить слабкою у контексті загальної тенденції елітаризації політики в Україні. Укріплення взаємозв'язку між соціально-представницькими та власне політичними установами й організаціями покликане забезпечити внутрішню стійкість і стабільність локального політикуму, зосередити його на внутрішніх, а не на зовнішніх завданнях. Інтеграція локальних спільнот в Україні не «згори», а «знизу» має надати локальній демократії більшу репрезентативність, що врешті забезпечить і кращу якість місцевого управління. На думку С. Були та В. Гнатюка, «локальний рівень демократії – та фундаментальна просторова сфера, де безпосередньо й ефективно реалізуються принципи та механізми організації політичного життя суспільства в демократичній формі загального зразка. Це, на наш погляд, мініатюрно-тривіальна копія світової демократії на місцевому рівні у своїй специфіці» [2].

У контексті стрімких політичних змін, які переживає сучасна Україна, модель локальної демократії має набувати рис адаптивності, інноваційності й креативності. Вона має забезпечити не лише відповідність класичним зразкам, але й врахування місцевих умов. Такі риси можливо розвинути за умов наявності дієздатної експертно-аналітичної інфраструктури в усіх регіонах та поселеннях України. Практика залучення до планування й організації локального політичного життя за допомогою зовнішніх фахівців-технологів політичного процесу має бути залучена на формування експертних центрів локального рівня, зацікавлених у добробуті громад. Лише за умови прозорості та фаховості процесів ухвалення рішень є можливим дієздатність місцевих владних інституцій. Важко не погодитися з С. Булою та В. Гнатюком, що «шлях становлення і розвитку локальної демократії та її інституціонального вияву в місцевому самоврядуванні безпосередньо корелюється з проблематикою прав і свобод людини, в тому числі і на місцевому рівні. Реалізація демократичного суспільного життя на мікрорівні держави актуалізує відповідно інтенціональні та стимулюючі форми поведінки стосовно моделі такої поведінки на макрорівні» [2].

Система локальної демократії в Україні потребує певного періоду впровадження та інтерналізації з огляду на складність процесів соціально-політичного та економічного реформування. Разом з тим, провідним чинником розбудови національної моделі локальної демократії є формування суспільної затребуваності або суспільного вибору на користь такого устрою (public choice). Це не лише забезпечить високий рівень легітимності пропонованої системи, але й сприятиме підвищенню рівня громадської ініціативи на основі усвідомлення нових можливостей. Такими можливостями є забезпечення прав і свобод, соціальних потреб, ресурсів та альтернатив розвитку громади. Суспільний запит на локальну демократію в Україні має корелюватися із відповідним станом громадської думки, колективної публічної активності, забезпеченості медійною інфраструктурою. Як вважають вітчизняні фахівці, «оформлення особливої системи людських прав та свобод на місцевому рівні є об'єктивним процесом і, на нашу думку, потребує аналізу на теоретико-методологічному рівні й безпосередньому втіленні у

практичному житті. Адже специфіка локального рівня політичного життя спільноти наглядно демонструє, що, попри загальність правового статусу та модусу, тут існує власна унікальність і своя онтологізація функціонування у просторі» [2].

Отже, національна модель локальної демократії потребує імплементації як світових стандартів, так і врахування національної специфіки. Чинником, який має сприяти виконанню цих умов, є відсутність політико-правової колізійності. Мова йде про відсутність протиріч у правових традиціях та політичній волі місцевих суб'єктів публічного врядування. Репрезентуючи волю і прагнення локальної громади, її інституції мають остаточно позбутися таких рис пострадянського політичного життя, як домінування політичної доцільності над принципами верховенства права. Також колізійність не повинна виникати на ґрунті конфлікту корупційних інтересів та нечесної політичної конкуренції. Теж саме стосується протиріччя між приватними і публічними інтересами.

Таким чином, процеси легалізації вітчизняної моделі локальної демократії перебувають у фазі подвійного впливу викликів та можливостей. Серед перших домінують обставини загальної соціально-політичної нестабільності, серед других – багатообіцяючі перспективи виходу країни на світовий рівень розвитку. Ключовим аспектом, який дозволяє судити про імовірність формування сталих демократичних інституцій на локальному рівні в Україні, є швидкість проходження проміжного стану «електоральної», або «мінімальної» демократії. Цей результат є можливим за умови чіткого усвідомлення цінностей демократизації як модернізації не у теоретичному, а в прагматичному значенні.

Висновки. Підсумовуючи, слід зауважити, що специфіка української моделі локальної демократії залежить від різномірних чинників. Серед них чільне місце посідають спроможність політичних інститутів, відповідність нормативно-правової бази, рівень політичної участі та політичної культури громадян. Якщо розглядати розбудову локальної демократії в Україні як певний проект, то слід брати до уваги необхідність не лише повноти реалізації децентралізаційних процесів, але й комплексний характер адміністративно-територіальної реформи. Також необхідно враховувати управлінську та політико-комунікаційну стратегію поширення цінностей свободи та громадського представництва на локальному рівні. Ці ланки загальної структури локальної демократії мають розбудовуватися одночасно та протягом короткого часу. Разом з тим, в Україні мають бути подолані залишки пострадянських практик політичної взаємодії на локальному рівні, якими є: непрозорість ухвалення рішень, невстановленість правил внутрішньополітичної гри, патрон-клієнтістські взаємини тощо. Особливістю національної моделі локальної демократії є її функція забезпечення внутрішньої політичної стабільності в державі в умовах зовнішніх загроз та конфлікту на Сході України. Локальна демократія також має функцію забезпечення інноваційних реформ та пошуку варіантів забезпечення варіантів сталого розвитку, з урахуванням місцевих ресурсів і технологій на основі зарубіжного досвіду (див. [11]). Все це потребує політичної інституалізації і виразу у межах динамічної структури

представництва локальних інтересів із залученням практик і стратегій сталих демократій (див. [10]). Передумовами розбудови дієвої та спроможної системи локальної демократії в Україні є реалізація мережного підходу, ініціативність громадських об'єднань та інститутів місцевого самоврядування, всебічна підтримка держави у процесах становлення локальної демократії. Перспективами подальшого розвитку теми, порушеної в даній статті, є з'ясування аспектів політико-правової колізійності у контексті трансформаційних процесів становлення локальної демократії в Україні і в світі.

Список використаних джерел

1. Аналітичний звіт за результатами моніторингу інструментів локальної демократії в громадах Донецької та Луганської областей [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dostupoint.org.ua/analitichni-zvit-za-rezultatami-monitoringu-instrumentiv-lokalnoi-demokratii-v-gromadah-doneckoi-ta>
2. Була С. Локальна Демократія як фундаментальна категорія в актуалізації проявів інституціонально-правових модусів місцевого самоврядування: кореляція, формалізація та схематизація основних понять / С. Була, В. Гнатюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/politology/article/view/2789/2864>
3. Бурін О. М. Проблеми впровадження концепції локальної демократії в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=752>
4. Стан локальної демократії в містах України: роль громад та органів місцевого самоврядування. Аналітичний звіт за підсумками виконання проекту. Моніторинг діяльності органів місцевого самоврядування у сфері розвитку локальної демократії / Під редакцією В. Брудного, А. Крупника, О. Орловського. – Одеса: ХОББИТ ПЛЮС, 2008. – 168 с.
5. Beetham D. Theorising democracy and local government. / D. Beetham. // Rethinking Local Democracy (eds.) King, D. and Stoker, G. Macmillan. – London, 1996. – P.28–49.
6. Cools M. Local and regional democracy in Switzerland Monitoring Committee. Rapporteurs: Belgium (L, ILDG), Republic of Moldova (R, EPP/CCE) / M. Cools, D. Chirtoaca [Electronic source]. – Retrieved from: <https://rm.coe.int/local-and-regional-democracy-in-switzerland-monitoring-committee-rappo/1680750d61>
7. Fox J. Decentralizing Decentralization: Mexico's Invisible Fourth Level of the State Chapter 7 in Accountability Politics: Power and Voice in Rural Mexico, Oxford: Oxford University Press, 2007. – 464 p.
8. Parker S. Taking Power Back: Putting people in charge of politics / S. Parker United Kingdom: Policy Press. Palmer, G., & Butler, A. 2017. A Constitution for Aotearoa New Zealand [Electronic source]. – Retrieved from: <http://constitutionaotearoa.org.nz9>. Reid M. Saving local democracy: An agenda for the new government / M. Reid [Electronic source]. – Retrieved from: https://thepolicyobservatory.aut.ac.nz/_data/assets/pdf_file/0020/144470/Mike-Reid-Saving-Local-Democracy-February-2018.pdf
10. Subnational governments around the world. Structure and finance; A first contribution to the Global Observatory on Local Finances. OECD/UCLG (2016) [Electronic source]. – Retrieved from: <http://www.uclg-localfinance.org/node/256>
11. Towards Better Local Regulations/ Productivity Commission, 2013 [Electronic source]. – Retrieved from: <https://www.productivity.govt.nz/inquiry-content/1510?stage=4>

References

1. Analitichniy zvit za rezultatami monitorynhu instrumentiv lokalnoi demokratii v hromadakh Donetskoi ta Luhanskoii oblasti [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://dostupoint.org.ua/analitichni-zvit-za-rezultatami-monitoringu-instrumentiv-lokalnoi-demokratii-v-gromadah-doneckoi-ta>
2. Bula S. Lokalna Demokratia yak fundamentalna katehoriia v aktualizatsii proiaviv instyutsionalno-pravovykh modusiv mistvevoho samovriadvuvannia: koreliatsiia, formalizatsiia ta skematyzatsiia osnovnykh poniat / S. Bula, V. Hnatiuk [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/politology/article/view/2789/2864>

3. Burin O. M. Problemy vprovadzhennia kontseptsii lokalnoi demokratiï v Ukraini [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=752>

4. Stan lokalnoi demokratiï v mistakh Ukrainy: rol hromad ta orhaniv mistsevoho samovriaduvannia. Analitichnyi zvit za pidsumkamy vykonannia proektu. Monitorynh diialnosti orhaniv mistsevoho samovriaduvannia u sferi rozvytku lokalnoi demokratiï / Pid redaktsiieiu V. Brudnoho, A. Krupnyka, O. Orlovskoho. – Odesa: KhOBBIT PLLuS, 2008. – 168 s.

5. Beetham D. Theorising democracy and local government. / D. Beetham. // Rethinking Local Democracy (eds.) King, D. and Stoker, G. Macmillan. – London, 1996. – P.28–49.

6. Cools M. Local and regional democracy in Switzerland Monitoring Committee. Rapporteurs: Belgium (L, ILDG), Republic of Moldova (R, EPP/CCE) / M. Cools, D. Chirtoaca [Electronic source]. – Retrieved from: <https://rm.coe.int/local-and-regional-democracy-in-switzerland-monitoring-committee-rappo/1680750d61>

7. Fox J. Decentralizing Decentralization: Mexico's Invisible Fourth Level of the State Chapter 7 in Accountability Politics: Power and Voice in Rural Mexico, Oxford: Oxford University Press, 2007. – 464 p.

8. Parker S. Taking Power Back: Putting people in charge of politics / S. Parker United Kingdom: Policy Press. Palmer, G., & Butler, A. 2017. A Constitution for Aotearoa New Zealand [Electronic source]. – Retrieved from: <http://constitutionaotearoa.org.nz>

9. Reid M. Saving local democracy: An agenda for the new government / M. Reid [Electronic source]. – Retrieved from: https://thepolicyobservatory.aut.ac.nz/_data/assets/pdf_file/0020/144470/Mike-Reid-Saving-Local-Democracy-February-2018.pdf

10. Subnational governments around the world. Structure and finance; A first contribution to the Global Observatory on Local Finances. OECD/UCLG (2016) [Electronic source]. – Retrieved from: <http://www.uclg-localfinance.org/node/256>

11. Towards Better Local Regulations/ Productivity Commission, 2013 [Electronic source]. – Retrieved from: <https://www.productivity.govt.nz/inquiry-content/1510?stage=4>

Burya K. M., postgraduate student of Political Science Department, Oles Honchar Dneprovsk National University (Ukraine, Dnipro), rfnthbyf1702@meta.ua

Local democracy in modern Ukraine prevention of national model buildings

Features of building a national model of local democracy in Ukraine are considered. Obstacles to the institutionalization of public governance in local communities are being studied, the normative and legal basis of local democracy and its relevance for Ukrainian realities are explored. The signs of inertia of the post-Soviet society, which are not adapted to the free expression of will at the local level, are revealed. Elements of formal and informal rules of the game are established within the framework of local politics that allow political actors to exercise their interests freely and impartially. The requirements for the capacity of national institutes of local democracy are studied, the parameters of realization of human rights and freedoms in the context of local democracy are clarified. The ways of formation of public power as a factor of development of democratic practices at the micro level are explored.

Keywords: local democracy, political transformation, civil society, institutions of representation, plebiscite democracy.

* * *

УДК 351

Гетьманчук П. М.,

кандидат політичних наук, старший викладач кафедри військової підготовки, Національна академія сухопутних військ ім. гетьмана Петра Сагайдачного (Україна, Львів), hetmanchukpm@ukr.net

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМИ ПОЛІТИЧНОГО УПРАВЛІННЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Розглянуто основні риси чинної моделі політичного управління і сформульовано власну концептуальну позицію щодо стратегічних

пріоритетів її трансформації. Основна увага акцентується на законодавчому закріпленні збалансованої моделі політичної влади і створенню сприятливих інституційних умов для формування нової політичної еліти.

Ключові слова: збалансований механізм стримувань і противаг, парламентська модель політичного управління, бікамералізм, авторитарно-олігархічна модель політичного управління, політико-управлінська еліта.

В кризових умовах найбільш очевидний той факт, що чинна система політичного управління не може забезпечити ефективні антикризові заходи. Це цілком зрозуміло, оскільки подібні моделі політичного правління мають застарілу інституційну основу, управлінські параметри якої не відповідають сучасним вимогам глобального розвитку. Тому розробка концепцій, орієнтованих на пошук ефективної моделі політичного управління, має теоретичне і практичне значення. В проаналізованій літературі з даної проблематики знайшли висвітлення питання, які стосуються: порівняльного аналізу моделей політичного управління країн Західної, Центральної Європи та пострадянського простору [24; 9; 1; 17]; визначення стратегічних пріоритетів щодо розбудови демократичної моделі політичного управління України [23; 24; 25; 26]; системи факторів формування нової політико-управлінської еліти [11; 13; 16]. Однак, ця проблема і надалі залишається нерозв'язаною, оскільки існує нагальна потреба у глибокому аналізі системних ризиків чинної моделі політичного управління та обґрунтування концептуальної позиції щодо стратегічних пріоритетів її трансформації.

Метою нашого дослідження є з'ясування основних атрибутів чинної моделі політичного управління України й формулювання власної концептуальної позиції щодо окреслення стратегічних пріоритетів її трансформації.

Для того, щоб дати відповідь на поставлені теоретичні питання необхідно з'ясувати суть та структуру політичного управління. На нашу думку, політичне управління слід розглядати як цілеспрямований вплив політичної еліти в рамках інститутів політичної влади, здебільш виконавчої на суспільство та його складові з метою забезпечення організаційно-правових умов для його функціонування та розвитку. З цієї дефініції випливає, що ефективне політичне управління має сучасну інституційну систему, максимально наближену до параметрів свободи та сучасну політичну еліту, яка приймає рішення відповідно до глобальних викликів. Інституційна система політичного управління на державному рівні включає інститути глави держави, уряду, представників держави на регіональному рівні (комісари, префекти, воєводи тощо), а також інститути, які здійснюють керівництво парламентом – голови та заступники парламенту, окремих палат, партійних фракцій, парламентських комісій або комітетів.

Політична управлінська еліта в рамках згаданих інститутів формує стратегії суспільного розвитку, приймає політичні рішення і забезпечує їх виконання. До її складу належать всі вищі посадові особи держави, які мають повноваження ухвалювати стратегічні політичні рішення.

У трансформаційних суспільствах (в даному випадку йдеться про посткомуністичні суспільства) в залежності від типу транзиту можуть формуватися різні моделі політичного управління [12; 22; 24]. Серед посткомуністичних країн можна виділити декілька типів: